

DRAWING & PAINTING GEMSTONE AND JEWELRY

การวาดและระบายสีอัญมณี
และเครื่องประดับ

รองคร อนันตตานต์
คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

DRAWING & PAINTING GEMSTONE AND JEWELRY

การวาดและระบายสีอัญมณี
และเครื่องประดับ

รังศกร อนันตตานต์
คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2559

การวาดและระบายสีอัญมณีและเครื่องประดับ

Drawing and painting gemstone and jewelry

บรรณาธิการ: ภาพพงษ์ เลิศสม

ISBN: 978-616-398-129-5

ผู้แต่ง: รงคร อนันตสานต์

เจ้าของและผู้จัดพิมพ์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์บริหารงานวิจัย สำนักงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โทรศัพท์: 0 5394 3603-4

โทรสาร: 0 5394 3600

<http://cmupress.cmu.ac.th>

E-mail: cmupress.th@gmail.com

พิมพ์ครั้งแรก : พฤศจิกายน 2559

ราคา: 600 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

รงคร อนันตสานต์.

การวาดและระบายสีอัญมณี และเครื่องประดับ.-- เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2559.
108 หน้า.

1. การวาดเขียน. I. ชื่อเรื่อง.

743.8

ISBN 978-616-398-129-5

ออกแบบและพิมพ์: เอส ที พู ดี ไซน์

©สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ห้ามลอกเลียนแบบ ทำซ้ำ ดัดแปลง ส่วนหนึ่งส่วนใดของตำราเล่มนี้
รวมทั้งการจัดเก็บถ่ายถอดไม่ว่ารูปแบบหรือวิธีการใดๆ ด้วยกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์
การถ่ายภาพ การบันทึกหรือวิธีการอื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาต

กรณีต้องการสั่งซื้อเป็นจำนวนมาก กรุณาติดต่อ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โทรศัพท์: 0 5394 3605 โทรสาร: 0 5394 3600

<http://cmupress.cmu.ac.th>, E-mail: cmupress.th@gmail.com

คำนิยม

อัญมณีและเครื่องประดับของไทยมีประวัติความเป็นมายาวนาน จากการผลิตที่มุ่งตอบสนองสถาบันและบุคคลชั้นสูงในอดีต ปัจจุบันได้กลายเป็นอุตสาหกรรมในระบบการค้าเสรีที่สร้างตัวเลขทางเศรษฐกิจสูงในลำดับต้นๆ อย่างไรก็ตาม อัญมณีและเครื่องประดับโดยพื้นฐานเป็นงานที่ต้องอาศัยฝีมือ องค์กรความรู้และประสบการณ์ด้านศิลปะและการออกแบบ แต่ในโลกยุคดิจิทัล คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปมีบทบาทมาก ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดส่งผลกระทบต่อระดับพื้นฐาน เช่น การละลายทักษะการวาดด้วยมือซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนานักออกแบบและการสร้างงานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาและวงการวิชาชีพที่กำลังขาดองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านฝีมือช่าง ดังนั้นการที่มีหนังสือเกี่ยวกับการวาดและระบายสีเครื่องประดับออกมาในช่วงเวลานี้จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

หนังสือ “การวาดและระบายสีอัญมณีและเครื่องประดับ” โดย รุ่งครร อนันตสานต์ ผู้เขียนมีประสบการณ์ตรงในฐานะอาจารย์และนักออกแบบเครื่องประดับมากกว่า 20 ปี ปัจจุบันเป็นรองศาสตราจารย์สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้พื้นฐานด้านอัญมณีและเครื่องประดับ แต่ละหัวข้อมีข้อมูลและคำบรรยายเชิงหลักการเท่าที่จำเป็น จุดเน้นหลักจะอยู่ที่การสาธิตวิธีการวาดและระบายสีเครื่องประดับตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น โดยอาศัยภาพประกอบที่สวยงามตลอดเล่มมากกว่า 300 ภาพ พร้อมทั้งคำอธิบายเชิงเทคนิคทีละขั้นตอน ซึ่งผู้อ่านสามารถติดตามและฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การวาดภาพเครื่องประดับเป็นงานยาก เพราะต้องเขียนให้เหมือนจริงจากสิ่งที่มีขนาดเล็ก รูปทรงประณีต มีสีส้มและพื้นผิวของวัตถุดิบค่าชนิดต่างๆ การวาดภาพเครื่องประดับให้มีคุณภาพตามมาตรฐานผู้เรียนนอกจากต้องตั้งใจฝึกฝนแล้ว ยังจำเป็นต้องมีสูตรวิธีการวาดจากผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย

ช่วงท้ายเล่มมีภาพตัวอย่างผลงานการออกแบบเครื่องประดับของผู้เขียนและลูกศิษย์ ภาพเหล่านี้มีความสำคัญเพราะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เริ่มเรียนมุ่งมั่น ฝึกฝนจนมีทักษะในการสร้างผลงานที่มีคุณภาพเช่นนั้นบ้าง กล่าวอีกนัยหนึ่งงานเหล่านี้ก็คือผลสืบเนื่องจากการฝึกปฏิบัติวาดและระบายสีเบื้องต้นซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของบทเรียน จึงเป็นเครื่องยืนยันความสำเร็จและประโยชน์ของหนังสือเล่มดังกล่าว

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นความสำคัญของการมีคู่มือปฏิบัติการวาดภาพเฉพาะทางแขนงการออกแบบเครื่องประดับ เพราะจะช่วยนำทางผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาตัวเองให้มีทักษะพื้นฐานสามารถใช้ในการประกอบอาชีพได้ หนังสือเล่มนี้จึงช่วยปิดช่องว่างของการขาดแคลนความรู้ด้านนี้ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี นับเป็นคุณูปการของผู้เขียนที่ตั้งใจถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้วยความวิริยะ อุตสาหะจนสำเร็จออกมาเป็นรูปเล่ม ซึ่งจะยังประโยชน์แก่ผู้เรียนทั้งภายในและนอกสถาบันการศึกษา พร้อมกันนี้ขอขอบคุณสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกเผยแพร่ โดยเล็งเห็นประโยชน์ทางวิชาการและการบริการสังคมเป็นสำคัญ เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้คณาจารย์ได้มีโอกาสตีพิมพ์ผลงานการเขียนหนังสือหรือตำรา แม้ว่างานชิ้นนี้จะต้องใช้งบประมาณสูงแต่มีกลุ่มผู้อ่านเฉพาะในแวดวงที่ค่อนข้างจำกัดก็ตาม

ภาณุพงษ์ เลหาสม
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำขึ้นสำหรับนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจในเรื่องของการวาดและระบายสีอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อเป็นคู่มือในการนำไปฝึกวาดให้มีทักษะและเกิดความชำนาญ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหา ตลอดจนขั้นตอนวิธีการวาดและระบายสีในบทต่างๆ มาฝึกปฏิบัติและบูรณาการกันเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานการวาดและออกแบบเครื่องประดับในลักษณะสองมิติบนกระดาษ เพื่อถ่ายทอดรูปแบบของเครื่องประดับ รวมทั้งบ่งบอกถึงประเภทอัญมณี ตัวเรือนโลหะและลักษณะของการฝัง อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบผลงานเครื่องประดับได้อย่างชัดเจน ถูกต้องและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์เครื่องประดับต่อไป

เนื้อหาในหนังสือจะแบ่งเป็นบทย่อยที่อธิบายถึงความรู้พื้นฐานทางด้านอัญมณีประกอบกับขั้นตอนในการวาดและระบายสีอัญมณี รวมถึงชนิดของโลหะและลักษณะการฝังพร้อมภาพประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านที่มิได้มีความรู้พื้นฐานทางด้านนี้มาก่อนได้เข้าใจและสามารถฝึกปฏิบัติ โดยอาศัยอุปกรณ์พื้นฐานในการวาดและระบายสี ในบทสุดท้ายจะเป็นการรวบรวมตัวอย่างผลงานการออกแบบเครื่องประดับของนักศึกษาที่มีการปฏิบัติงานตามหัวข้อที่ได้กำหนดขึ้น พร้อมมุมมองข้อเสนอแนะจากผู้เขียน

รงค์กร อนันตสานต์
พฤศจิกายน 2559

กิตติกรรมประกาศ

ขอระลึกถึงพระเจ้าที่ได้ให้กำลังกายกำลังใจในการเขียนหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ได้มอบทุนเบื้องต้นสนับสนุนการเรียบเรียงและจัดทำหนังสือเล่มนี้จากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2556

ขออุทิศคุณความดีของหนังสือเล่มนี้ แด่ ร.อ.ทพ.ธำรง-ภญ.วัลภา อนันตสานต์ บิดามารดา ที่ได้ให้กำเนิดเลี้ยงดูและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เขียนมาตลอด โดยเฉพาะมารดาผู้ซึ่งจุดประกายความชื่นชอบเครื่องประดับให้กับผู้เขียนมาตั้งแต่วัยเยาว์

ขอขอบพระคุณ ครู อาจารย์ ทุกท่านของผู้เขียนและขอขอบใจนักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์ที่เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ และยังเอื้อเฟื้อภาพผลงานการออกแบบเครื่องประดับเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของภาพตัวอย่างในหนังสือเล่มนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ภญ.วัลภา อนันตสานต์ ดร.กระสินธุ์ หังสพฤกษ์ และคุณกัลยาณี ปรัชญานุกาพ แห่งร้าน JP Hanna ที่ได้เอื้อเฟื้อเครื่องประดับสำหรับการถ่ายภาพ

ขอขอบคุณความสวยงามของอัญมณีและเครื่องประดับที่ทำให้พวกเราได้มีโอกาสรับรู้และชื่นชมกับความงดงามเหล่านั้น

สารบัญ

คำนิยม	I
คำนำ	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ	IV
บทนำ	VI

อัญมณีและรูปแบบของอัญมณี 1

รูปแบบต่างๆ ของอัญมณี	3
รูปทรงของอัญมณีเจียรระโน	5
ชื่อและตำแหน่งของเหลี่ยมเจียรระโน	7
อัญมณีเจียรระโนรูปทรงแฟนซี	8
อัญมณีเจียรระโนรูปทรงสี่เหลี่ยมชนิดต่างๆ	9

การวาดรูปทรงต่างๆ ของอัญมณีเจียรระโน 11

เครื่องมือและอุปกรณ์	12
อัญมณีรูปทรงกลม	16
อัญมณีรูปทรงวงรี	17
อัญมณีรูปทรงหยดน้ำ	18
อัญมณีรูปทรงมาคีส	20
อัญมณีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	21
อัญมณีรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู	22
อัญมณีรูปทรงเอมเมอร์ลัดคัท	23

การระบายสี 25

อัญมณีเจียรไน	26
โลหะ	32
สีและชนิดของโลหะ	33
อัญมณีหลังเบี้ย	38
อัญมณีที่มีปรากฏการณ์พิเศษ	43
ไข่มุก	46
อัญมณีที่มีขนาดเล็กและลักษณะของการฝัง	54

หลักการเลือกสวมใส่เครื่องประดับ 65

จี้ห้อยคอ	67
สร้อยข้อมือ	69
แหวน	71
ต่างหู	73

ตัวอย่างผลงานการออกแบบเครื่องประดับ 79

บทสรุป	98
บรรณานุกรม	99
ดัชนี	100

บทนำ

แนวทางในการวาดและระบายสีอัญมณีและเครื่องประดับเพื่อการนำเสนอถ่ายทอดผลงานการออกแบบนั้นมียุ่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความถนัดของนักออกแบบจะเลือกใช้เพื่อบรรลุถึงการถ่ายทอดรูปแบบเครื่องประดับให้สมบูรณ์และชัดเจนมากที่สุด แนวทางในการวาดและระบายสีอัญมณีและเครื่องประดับจากหนังสือเล่มนี้ที่ผู้เขียนได้จัดทำขึ้นเป็นการถ่ายทอดผลงานออกแบบสองมิติบนกระดาษ ซึ่งได้เรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์ทั้งในมุมมองที่ตนเองเคยเป็นผู้เรียน ร่วมกับประสบการณ์ในการสอนที่มีมาทั้งจากสถาบัน Gemological Institute of America (GIA) สาขากรุงเทพ ประเทศไทย และคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีการปรับพัฒนาเรียบเรียงเนื้อหาขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้พื้นฐานทางด้านอัญมณีเครื่องประดับ และศิลปะมาก่อนได้ฝึกปฏิบัติ

นอกจากนี้การศึกษาพื้นฐานในการวาดและการออกแบบโดยการฝึกปฏิบัติด้วยมือจะเป็นส่วนช่วยเสริมและเพิ่มศักยภาพในการออกแบบเครื่องประดับด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมากขึ้น เนื่องจากมีความเข้าใจในเรื่องโครงสร้างหลักของเครื่องประดับ การสร้างมิติด้วยการใช้สี ลักษณะต่างๆ ของพื้นผิวโลหะ รวมถึงรูปแบบของอัญมณีชนิดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการสร้างพื้นฐานความเข้าใจและแนวทางขั้นตอนในการวาดและการระบายสีเบื้องต้นให้กับผู้สนใจเพื่อถ่ายทอดผลงานออกแบบเครื่องประดับในลักษณะสองมิติลงบนกระดาษได้อย่างถูกต้องและสวยงามตรงตามวัตถุประสงค์ต่อไป

DRAWING & PAINTING GEMSTONE AND JEWELRY

อัญมณีและรูปแบบ ของอัญมณี

อัญมณีที่ใช้ในวงการเครื่องประดับมีการตัดแต่งในหลากหลายรูปแบบและมีรูปทรงของอัญมณีที่ต่างกันไปตามปัจจัย เช่น ความต้องการของตลาด รูปทรงของผลึกอัญมณี (Rough) ที่ขุดพบ ผลึกของอัญมณีที่ขุดพบบางชิ้นมีรูปทรงที่ไม่เหมาะสมจะนำมาตัดแต่งเจียรระโนในรูปทรงกลม (Round Brilliant Cut) เนื่องจากจะทำให้สูญเสียเนื้อของอัญมณีไปเป็นจำนวนมาก จึงแก้ปัญหาด้วยการออกแบบและเจียรระโนผลึกชิ้นนั้นในรูปทรงอื่นเพื่อที่จะเก็บเนื้อของอัญมณีนั้นไว้โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งน้ำหนักและเนื้ออัญมณีที่มีค่าไว้ให้ได้มากที่สุด

อัญมณีมีรูปทรงที่หลากหลาย เช่น รูปทรงกลม (Round Shape) รูปทรงวงรี (Oval Shape) และรูปทรงมาตีส์ (Marquise) รูปทรงบางชนิดมีความหมายและเรื่องราวในตัวเอง สามารถสร้างจุดขายให้กับอัญมณีหรือเครื่องประดับที่ประดับด้วยอัญมณีนั้นๆ ได้ เช่น เพชรรูปทรงกลมเป็นรูปทรงที่นิยมนำมาใช้ประดับในแหวนสำหรับการหมั้นหรือแต่งงานมากที่สุด เนื่องจากว่ารูปทรงกลมเป็นรูปทรงที่ไม่มีจุดจบหรือจุดสิ้นสุดจึงสามารถเปรียบเทียบได้ว่าแหวนเพชรวงนี้เป็นเครื่องหมาย หรือตัวแทนของความรักที่ไม่รู้จบหรือไม่มีที่สิ้นสุด จึงทำให้ผู้คนส่วนใหญ่นิยมมอบแหวนหมั้นหรือแหวนแต่งงานซึ่งประดับด้วยเพชรที่มีรูปทรงกลม

นอกจากนี้ ผลึกอัญมณี (Rough) ที่พบบางชิ้นมีรูปทรงที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาตัดแต่งในรูปแบบของการเจียรระโน เนื่องจากผลึกของอัญมณีชิ้นนั้นอาจจะมามีราคาถูกไม่คุ้มกับค่าแรงที่ใช้ในการตัดแต่ง หรือผลึกนั้นอาจมีรอยแตกร้าวมากเกินไป จนไม่สามารถนำมาตัดแต่งหรือขัดเงาให้มีมูลค่าความสวยงามมากขึ้นได้

รูปทรงต่างๆ ของอัญมณี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตสานต์

รูปแบบต่างๆ ของอัญมณี

อัญมณีที่พบเห็นกันทั่วไปในวงการอัญมณีและเครื่องประดับ มักมีรูปแบบของลักษณะทางกายภาพภายนอกที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องและสามารถสนองตอบความชื่นชอบและรสนิยมของผู้คนที่แตกต่างกันได้อย่างครอบคลุม ดังต่อไปนี้

อัญมณีเจียรระไน (Faceted Stone)

คือการนำผลึกอัญมณีมาตัดแต่งให้เกิดเป็นเหลี่ยมเจียรระไนขนาดเล็ก ขัดเงาหน้าเจียรระไนให้เรียบใสเหมือนกระจก ทำให้อัญมณีที่ได้มีประกายแวววาวและสีสดใสสวยงาม (ศักดา ศิริพันธุ์ 2552, 10)

อัญมณีเจียรระไน
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตสานต์

อัญมณีแบบหลังเบี้ย (Cabochon)

คืออัญมณีที่ตัดแต่งให้ผิวด้านบนมีลักษณะโค้งนูนส่วนผิวด้านล่างมีลักษณะแบนเรียบหรืออาจจะโค้งนูน (General Observation in Gem Identification Laboratory Manual 1998, 10)

อัญมณีหลังเบี้ย
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตสานต์

อัญมณีแบบคามิโอ (Cameo)

คือการนำอัญมณีที่มีแถบชั้นสีที่ต่างกันตามธรรมชาติมาแกะสลักเป็นรูปใบหน้าบุคคล โดยแกะให้ตัวภาพใบหน้ามีความสูงกว่าแถบสีชั้นที่ทำหน้าที่เป็นฉากหลัง (Background) (Noriyuki Sakikawa 1975, 68)

อัญมณีคามิโอ
ที่มา: Nariyuki Sakikawa 1975, 68

อัญมณีแบบลูกปัด (Bead)

คืออัญมณีรูปทรงใดๆ ก็ได้ที่มีรูเจาะทะลุผ่าน จากด้านซ้ายไปด้านขวา สามารถร้อยต่อเป็น สายยาวได้

อัญมณีลูกปัด
ที่มา: พรชัย สุจิตต์ 2550, 19

อัญมณีแบบขัดเงา (Tumbled)

คืออัญมณีที่มีรูปทรงอิสระตามธรรมชาติ แต่ที่ผิวได้รับการขัดเงาให้มีความแวววาวและสวยงามแล้ว (General Observation in Gem Identification Laboratory Manual 1998, 10)

อัญมณีแบบขัดเงา
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตศานต์

อัญมณีก้อนดิบ (Rough)

คืออัญมณีที่มีรูปทรงอิสระและที่ผิวไม่ได้รับการขัดเงาหรือตกแต่งใดๆ ยังคงความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม (General Observation in Gem Identification Laboratory Manual 1998, 10)

อัญมณีก้อนดิบ
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตศานต์

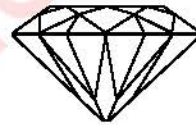
รูปร่างของอัญมณีเจียรไน

Shapes of Faceted Stone

ในตลาดอัญมณีและเครื่องประดับเรามักจะพบอัญมณีที่ได้รับการตัดแต่งให้อยู่ในรูปแบบของการเจียรไนมากที่สุด เนื่องด้วยเป็นรูปแบบที่สามารถดึงดูดความสวยงามและเพิ่มมูลค่าราคาให้กับตัวอัญมณีได้มากขึ้น เหตุเพราะการเจียรไนจะใช้วิธีการตัดแต่งผิวหน้าอัญมณีให้เป็นเหลี่ยมเจียรไนขนาดเล็กที่มีความเรียบใส สะท้อนแสงเพิ่มความแวววาวให้กับตัวอัญมณีได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงรูปร่างต่างๆ ของอัญมณีเจียรไนเพื่อให้ผู้อ่านได้ทำความรู้จักและนำไปใช้ประกอบการออกแบบเครื่องประดับในโอกาสต่อไป

อัญมณีรูปทรงกลม

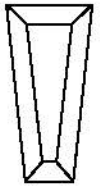
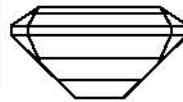
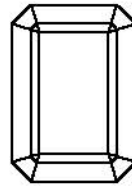
Round Shape

รูปทรงกลมเจียรไนแบบ Brilliant Cut

อัญมณีรูปทรงสี่เหลี่ยมชนิดต่างๆ

Rectangular Shape

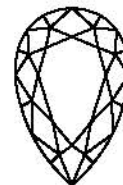
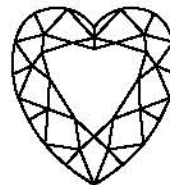
รูปทรงสี่เหลี่ยม Emerald Cut

รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า Baguette

รูปสี่เหลี่ยมคางหมู Tapered Baguette

อัญมณีรูปทรงต่างๆ

Fancy Shape

รูปหัวใจ Heart Shape

รูปแพร์ Pear Shape

รูปมาคีส Marquise

อัญมณีเจียรระโน

อัญมณีโดยทั่วไปส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปแบบเจียรระโนเพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับอัญมณี ในการเลือกก่อนดิบหรือผลึกอัญมณีเพื่อนำไปเจียรระโนนั้น โดยทั่วไปจะนิยมเลือกอัญมณีที่มีความโปร่งใสมากกว่าอัญมณีที่ทึบแสง เนื่องจากว่าอัญมณีโปร่งใสเมื่อเจียรระโนแล้วจะทำให้อัญมณีเกิดประกายแวววาวได้มากกว่า จึงจำเป็นต้องเลือกอัญมณีที่โปร่งใสเพื่อให้แสงสว่างสามารถผ่านและเกิดประกายความสวยงามในอัญมณีได้มากที่สุด นอกจากนี้การเจียรระโนยังจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายและค่าแรงสำหรับช่างเจียรระโน จึงควรเลือกอัญมณีที่มีมูลค่าและได้รับความนิยมในวงการอัญมณีและเครื่องประดับพอสมควรเพื่อนำมาเจียรระโน

อัญมณีรูปทรงกลม

Round Shape

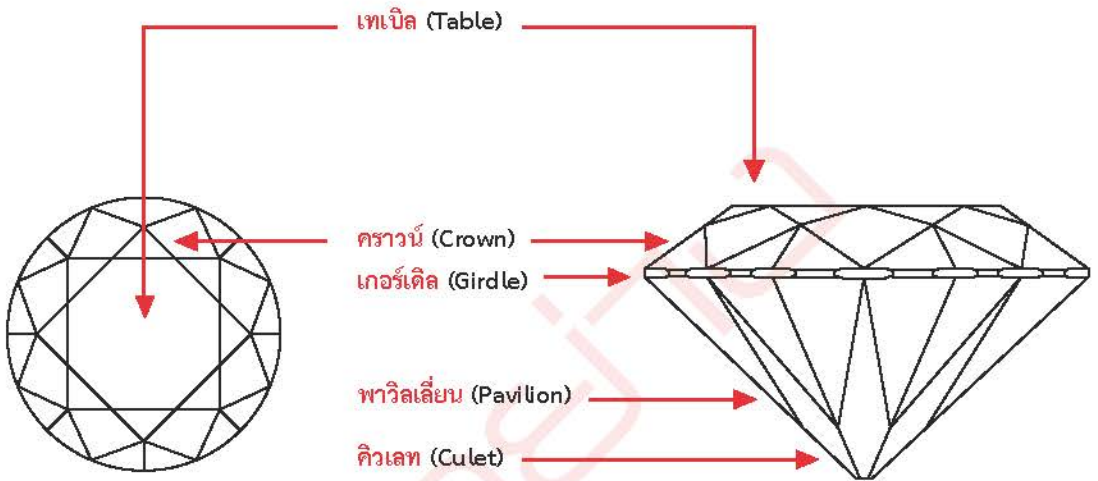
โดยทั่วไปอัญมณีรูปทรงกลมจะเจียรระโนแบบบริลเลียน (Brilliant Cut) ซึ่งเป็นการเจียรระโนที่ออกแบบให้เหลี่ยมเจียรระโนกระจายออกมาจากจุดศูนย์กลางจุดเดียวกัน มีลักษณะคล้ายกับรังสีของพระอาทิตย์ที่กระจายตัวออกทุกทิศทาง การเจียรระโนแบบบริลเลียนนี้จะสร้างเหลี่ยมเจียรระโนบนอัญมณีจำนวน 57-58 เหลี่ยม ขึ้นอยู่กับว่าจะเจียรระโนเหลี่ยมที่อยู่ปลายสุดด้านล่างของอัญมณีหรือไม่ หากอัญมณีมีขนาดใหญ่มากกว่าครึ่งกะรัต (0.50 CT.) โดยทั่วไปมักจะเจียรระโนตัดปลายแหลมที่อยู่ด้านล่างสุดของเม็ดอัญมณีออกเพื่อลดความเสี่ยงในการแตกหักหรือเปราะ จึงทำให้จำนวนเหลี่ยมเจียรระโนที่ได้จะมีจำนวนทั้งสิ้น 58 เหลี่ยม (ศักดิ์ ศิริพันธ์ 2552, 18)

อัญมณีรูปทรงกลม
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตศานต์

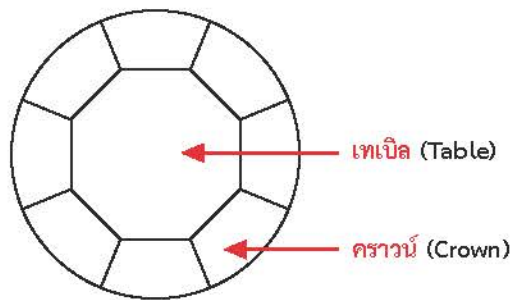
ชื่อและตำแหน่งของเหลี่ยมเจียระไน

เหลี่ยมเจียระไนที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วนของอัญมณีจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับรูปทรงและตำแหน่งที่เกิดขึ้น ตามภาพประกอบดังนี้

ชื่อและตำแหน่งของอัญมณีทรงกลมเจียระไนแบบบริลเลียน

ในปัจจุบันการเจียระไนอัญมณีรูปทรงกลมที่พบเห็นในวงการค้าอัญมณีและเครื่องประดับมักจะมีลักษณะแบบบริลเลียนซึ่งมีจำนวนเหลี่ยมเจียระไน 57-58 เหลี่ยม แต่ในบางครั้งอาจจะพบอัญมณีรูปทรงกลมเจียระไนที่มีจำนวนเหลี่ยมเจียระไนน้อยกว่า และประกายแวววาวน้อยกว่า เนื่องจากอัญมณีเหล่านั้นมีจำนวนเหลี่ยมเจียระไนน้อยกว่า โดยมีเพียง 17-18 เหลี่ยมเท่านั้น การเจียระไนแบบนี้มีชื่อเรียกว่า “ซิงเกิลคัท” (Single Cut) ซึ่งเป็นการเจียระไนรูปแบบเก่ามักพบในเครื่องประดับเก่าหรือโบราณ

อัญมณีทรงกลมเจียระไนแบบซิงเกิลคัท

อัญมณีเจียรไนรูปทรงแฟนซี

Fancy Shape

อัญมณีเจียรไนรูปทรงแฟนซีจะหมายถึงอัญมณีเจียรไนที่มีใช้รูปทรงกลม โดยจะเป็นรูปทรงใดๆ ก็ได้ เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงหยดน้ำ เป็นต้น อัญมณีรูปทรงแฟนซีเหล่านี้จะมีชื่อที่ใช้เรียกส่วนต่างๆ ของอัญมณีเหมือนกับชื่อที่ใช้เรียกอัญมณีเจียรไนรูปทรงกลม อาจมีรูปทรงที่แตกต่างกันไปเล็กน้อยขึ้นอยู่กับรูปทรงของอัญมณี แต่จะอยู่ในตำแหน่งเดียวกันเสมอ

อัญมณีรูปทรงหยดน้ำ

Pear Shape

อัญมณีรูปทรงหยดน้ำ หรือรูปแพร์ (Pear Shape) มีรูปทรงคล้ายกับผลของลูกแพร์ ชาวต่างชาติจึงนิยมเรียกรูปทรงนี้ว่า Pear Shape แต่คนไทยบางกลุ่มอาจเรียกว่ารูปทรงหยดน้ำ ซึ่งการเรียกชื่อรูปทรงของอัญมณีนั้น ในบางครั้งอาจจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้าด้วย เนื่องจากว่าอัญมณีรูปทรงหยดน้ำอาจจะมีชื่อเรียกที่ไม่เหมาะสมกับการนำมาประดับเพื่อเป็นแหวนหมั้นหรือแหวนแต่งงานที่ควรจะมีแต่ความสุขสมหวังไม่เหมาะสมกับการเสียน้ำตา เป็นต้น

อัญมณีเจียรไนรูปทรงหยดน้ำ
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตศานต์

อัญมณีรูปทรงมาคิส

Marquise

อัญมณีเจียรไนรูปทรงมาคิส มีลักษณะยาวรี มีปลายแหลม 2 ด้าน (หัว-ท้าย) คนไทยจึงนิยมเรียกรูปทรงนี้ว่าอัญมณีรูปทรงเมลิ็ดข้าว การเจียรไนรูปทรงนี้ได้รับความนิยมทั้งเพชรและพลอยสี (Colored Stone)

อัญมณีเจียรไนรูปทรงมาคิส
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตศานต์

อัญมณีรูปทรงวงรี

Oval Shape

อัญมณีรูปทรงนี้มีลักษณะเป็นรูปวงรีหรือรูปไข่ โดยทั่วไปแล้วอัญมณีหรือพลอยสีชนิดต่างๆ เช่น ทับทิม ไพลิน มักจะได้รับความนิยมและเจียรไนให้อยู่ในรูปทรงนี้

อัญมณีเจียรไนรูปทรงวงรี
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงคร อนันตศานต์

อัญมณีเจียรระในรูปทรงสี่เหลี่ยมชนิดต่างๆ

Rectangular Shape

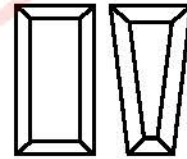
นอกจากอัญมณีรูปทรงดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังมีอัญมณีเจียรระที่อยู่ในรูปทรงสี่เหลี่ยมอีกหลากหลายรูปทรง เช่น รูปทรงเอมเมอรัลคัท (Emerald Cut) รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Baguette) หรือรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู (Tapered Baguette) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

อัญมณีเจียรระในรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงครกร อนันตศานต์

อัญมณีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู Baguette and Tapered Baguette

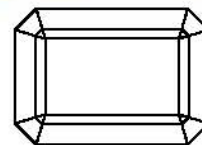
อัญมณีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Baguette) และรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู (Tapered Baguette) ทั้งสองรูปทรงนี้มีลักษณะของการเจียรระในที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยทั่วไปมักเจียรระในให้มีขนาดเล็กและนิยมนำมาใช้เพื่อเป็นอัญมณีประดับมากกว่าที่จะนำมาประดับเป็นอัญมณีหลัก เพื่อช่วยส่งเสริมให้อัญมณีหลักมีความสวยงามและหรูหรามากขึ้น

อัญมณีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า
และรูปทรงสี่เหลี่ยมคางหมู

อัญมณีรูปทรงเอมเมอรัลคัท Emerald Cut

รูปทรงเอมเมอรัลคัท (Emerald Cut) เป็นชื่อที่มาจากการเจียรระในอัญมณี “มรกต” (Emerald) ซึ่งเป็นอัญมณีประเภทหนึ่งที่มีความเปราะบางอาจจะบิ่นหรือแตกได้ง่าย เนื่องจากมีค่าความแข็งของโมห์ (Moh's scale) ที่ไม่สูงมาก หากเจียรระในเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมที่มีมุมปลายแหลมทั้งสี่ด้าน อาจจะทำให้อัญมณีเมื่อนั้นเสี่ยงต่อการแตกหักได้จึงออกแบบการเจียรระในด้วยการตัดที่ปลายของมุมแหลมทั้งสี่ด้านออกเพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มความปลอดภัยให้กับอัญมณีเมื่อนั้น นอกจากนี้ผลึกของมรกตที่พบส่วนใหญ่ในบางพื้นที่ เช่น โคลัมเบีย มักมีรูปทรงกระบอกยาว ดังนั้นการที่จะรักษาเนื้อมรกตไว้ให้มากที่สุดควรเจียรระในเป็นแบบ “เอมเมอรัลคัท” (ศักดิ์ดา ศิริพันธ์ 2552, 10-11) จึงเป็นเหตุผลว่าอัญมณีประเภทใดก็ตาม ทั้งเพชรและพลอยสีที่เจียรระในอยู่ในรูปทรงนี้จะถูกเรียกว่า “เอมเมอรัลคัท”

อัญมณีเจียรระในรูปทรงเอมเมอรัลคัท
ที่มา: ถ่ายภาพโดย รงครกร อนันตศานต์

DRAWING & PAINTING GEMSTONE AND JEWELRY

อัญมณีที่ใช้ในวงการเครื่องประดับมีการตัดแต่งในหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามปัจจัย เช่น ความต้องการของตลาด รูปทรงของพลิกดั้งเดิมอัญมณี (Rough) พลิกอัญมณีที่ขูดพบบางชิ้นมีรูปทรงที่ไม่เหมาะจะนำมาตัดแต่งเจียรไนในรูปทรงกลม (Round Brilliant Cut) เนื่องจากจะทำให้สูญเสียเนื้อพลิกของอัญมณีไปจำนวนมาก ช่างเจียรไนจึงแก้ปัญหาด้วยการออกแบบและเจียรไนพลิกชิ้นนั้นในรูปทรงอื่น เพื่อที่จะเก็บเนื้อของอัญมณีไว้โดยยังคงรักษาไว้ซึ่งน้ำหนักและเนื้ออัญมณีที่มีค่าไว้ให้ได้มากที่สุด

CHIANG MAI
UNIVERSITY PRESS

ISBN: 978-616-398-129-5

9 786163 981295

ราคา 600 บาท